

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Baptistae Mantuani Carmelit[a]e de patientia aurei libri
tres**

Baptista <Mantuanus>

Dauentrie, 1515

In q[uo] [con]stitat foelicitas i[n] hac vita [con]tra p[eri]patericos [et]
stoicos. ca.vii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30534

Liber Secundus

quod nihil de eis exploratum haberet, et quod id negotium supra humanum in-
dicauit ingenium, in hac disputatiuncula me traxit prouidentie
diuine reuerentia, a cuius autoritate subtrahi videtur quaecumque fortu-
ne tribuantur, fortune inquam, quae quid sit nescitur ac cuius eas esse con-
stat Dei prouidentia, leuius patientia sua detur et emulus quidam
Deo subtrahetur: Sed ista iam parcendum existimo ne in philosopho-
rum, qui phisici dicuntur spineta te ducas, Socratica illa philoso-
phia uulior, quae uitae et mores instituit, illa enim doctos tantum facit,
ista uero et doctos et bonos.

In quo consistat foelicitas. in hac uita contra Peripateticos et Stoicos

Ca. vii

Hic fortasse quae spem dixerit, cur non egre, cur non moleste ferere
sunt egritudines, cum nos in hac uita miseros reddat: Aristote-
le enim (cuius tanta est apud omnes autoritas ut ab eo peruariari nefas pu-
tetur) in ethicis dicit, foelicitatem humanam in fructus operatione consistere, sed
perfectam non esse, nisi fructus animi corporis, et fortunae bona coniungantur, cuius
modi sunt corporis sanitas, forma liberalis, honesta familia, diuitiae
etiam quae nobis familiaribus sufficiant, amici quoque optimi, quibuscumque iucunde
uiuere et omnia coepta habere possimus. et (ut ipse Aristoteles inquit) si-
ne amicis nullus eligeret uiuere, etiam si cuncta possideat bona. At inter
corporis et fortunae bona (sic ei uocant ipsi bona externa) primum locum tenere
videtur corporis sanitas, sine qua neque amicorum congressus, neque diuitiarum uo-
sus, neque bonorum splendor, neque liberorum copia delectare tantum sufficit, ut
foelices sumus paucis ego respondebo, affirmaboque Aristotelis huma-
nam esse sententiam. Et propterea oportere eam sacris eloquijs cedere, et
fati reuelate diuinitus, non enim potuit ipse quod ad speculationem corpo-
ris naturae se conuerterat, supra in corporea oculos eleuare. Nec aliud
foelicitatis genus uidit quod eius quae in huius uitae turbinibus praeterit, vel
nullis vel certe admodum paucis accidere. Sed filius hominis qui de coe-
lo descendit nos ad alium sine genitos esse monuit. Ipse nimirum ille fuit,
de quo inquit Quidam. Pro namque cuius spectent animalia cetera terram

Si

Tiber Secundus

De homini subime dedit, coelumque tueri Iussit, et erectos ad syde-
ra tollere vult. Consumata foelicitas in hac vita si haberi possit dis-
putetur ab alijs. Certe apud nos definitus est a nullo adhuc habitus
legimus omnium qui ante nos fuerunt historias hebreas, graecas, latinas,
barbaras. Qui fuerit in hac vita perfecte beatus reperimus neminem, le-
gimus infinitas hominum miseras, calamitates, erumnas, multorum etiam
domi et foris sapienter dicta, fortiter facta, prudenter consulta, vere be-
atus nusquam inuenimus. Plin. li. viij. natura. histo. cap. xli. vna inquit
feminarum in omni aeuo Lampido Lacedaemonia refert, quae regis filia
regis vxor, regis mater fuit. Vna Pherenice, quae filia, soror, et mater
fuit olympionicarum, Pherenice ista quae et Callipatira dicta fuit, si-
lium Pisirhodum in certamen olympicum persecuta virili habitu quae
si pugilum victores agnouisset, superato aggere quo gymnici claude-
bantur, nudauit se, et ad poenam quaesita quae Alpheum amnem transisset (id-
em diebus illis foeminis erat capitale) absoluta est, daturusque id patris et
fratris et filium verecundiae, qui omnes olympionice fuerunt, et hac causa
inducti quae sacris certaminibus praerant statuerunt, vt ex eo tpe nudi ad-
eent, quae ad ludicrum id certamen conueniret Vna familia Curionum, in
qua tres continue vna serie oratores extiterunt. Vna fabiorum in qua tres
continui principes senatus. M. fabius Ambustus fabius Rutilianus fili-
us. Q. fabius Burges nepos. idem cap. xliij. Q. Metellus in ea ora-
tione quam habuit in supremis laudibus patris sui. L. Metelli pontifi-
cis, bis consulis, dictatoris, magistri equitum, quoddecim viri, primum ele-
phantos primo punico bello duxit in triumpho, scriptum reliquit decem
maximas res optimasque, in quibus quondam sapientes etates exigerent con-
sumasse eum, voluisse enim primarium bellatorem esse optimum oratorem,
fortissimum Imperatorem, auspicio suo maximas res geri, maximo hono-
re vti, summa sapientia esse summum senatorem haberi, pecuniam mag-
nam bono modo inuenire, multos liberos relinquere, et clarissimum in
ciuitate esse, haec contigisse ei, nec ulli alij post Romam conditam. Logus
est refellere et superuacuum, abinde vno casu refutate, siquidem is De

Liber Secundus

bellus orbam luminibus exegit senectam amissis incendio, cū palla
diū raperet ex eade Ueste, memorabili causa, sed euentu misero, quo
fit ut in foelix quidē dici nō debeat, foelix tamē esse non possit. Sic
Plini⁹ alterius Metelli q̄huius nepos fuit mētionē facit, q̄ preter
honores āplissimos cognomēq; Macedonię, a quattuor filijs illas
tus ē rogo vno pretore, trib⁹ consularibus, duobus triumphalibus,
vno censorio, que singula quoq; paucis cōtigere. In ipso tamē flor⁶
dignitatis suę a Catinio labeone tribuno plebis, que a senatu cēsoz
eiecerat, reuertēs e campo meridiano tempore, vacuo foro et capitolio
ad Tarpeiu raptus ut precipitaret, vix potuit a limine mortis reuo
cari, et in fine ei⁹ capitis concludit dicēs. Nulla est profecto solida
foelicitas, quā contumelia vlla vite rumpit, et in humanę foelicitas
tis in q̄sitiōe p̄sistens nominato et excluso Augusto (q̄ propter am
plissimā imperij dignitatē foelix cum nō esset, videri tñ poterat) du
os subijcit, quos ad castigandaz hoim vanitatem dii foelicissimos ius
dicarunt Phedum quendam, q̄ pro patria proxime occubisset.
Et Aglauz Arcaduz pauperrimū. quē a Psophice vico Psophidi
um cognomināt. Cum enī Syges Regio Lidię armis et diuitijs
abundatissimo, inflatus animo Apollinē Pythiuz venisset sciscita
tuz, an aliquis se eēt foelicioz. De⁹ ex abdito sacrarij specu Aglauz ei
pretulit. Is etate senior terminos Agelli sui nūq; excesserat paruis
li raris fructibus et voluptate contētus. Cui sentētię plane astipus
latur illud Sapiētię. Melior est buccella cū gaudio, quā dom⁹ ple
na diuitijs cū iurgio. Itē illud Psalmistę. Melius est modicum
iusto, sup diuitias peccatoz multas. Et capite quadragesimo septio
meminit cuiusdā Euthymi pictę, hoc ē pugilis, ΠΗΚΤΗΘ⁹ enim
pugil interpretat, qui quonias semper Olympię victoz fuerat, et se
mel tantuz a Thasio Theagene circumuētus, dolo vict⁹. iussu eius
deoz oraculi, et Iouis astipulatu pro Deo ē habit⁹ et cult⁹. Patria ei
Locri in Italia, q̄ Epizephiriū dicūtur. Apd quos erat ei statua, et
Olympię altera, q̄ ambę vna die fulminis impetu p̄sumptę sūt. Dic

B iij

Libet Secundus.

Certe Aeliano, i libro varie historie octavo) saxū ingēti magnitudinis
negestabat, q̄ Locris ondebatur, et alio quā ceteri mortales fato ab
sumptus est. Nā apud cecinuz amnē q̄ Locros diuidit a rēginis ab
ocul' hoiz repēte disparuit, hī sunt q̄s ex toto hūano gnē, ex tā infini
ta hoiz multitudie vt foelices haberētur electi st, de q̄bus illd̄ Hier
ronymi nostri dici p̄t, quātis laborib' hereditas cassa experit' mino
re pmissa p̄cio margarita chri emi poterat. Vera ergo solonis snia
(q̄sq̄ ab Aristotele dānata) q̄ neminē in vita beatū existimauit dici
debere. Cui cōsonat illud Psalms. Cū dederit dilectis suis somnuz
ecce hereditas dñi. Non pl' ergo q̄renda ē in hac vita foelicitas, q̄s
apud Gallos Roma, apd̄ Gallos em̄ nūq̄ ipaz vrbez Romā, s; vi
az, q̄ Romā ducat inuenies. Nulla est igit, necesse p̄t dū viuimus
nobis alia foelicitas, q̄s ad veram foelicitatez vera via, quam q̄ tenet
a mortalitate ac miserijs se asserere p̄t. Vita ei nrā si cuz f̄tute r̄ Dei
grā agat, ad britudinē, si cuz vitijs r̄ Dei odio, a miseria ad miseriaz
est via. Et quāto vita hęc laboriosior erūniosior q̄s ē, mō iusticiaz r̄ pi
etate seruet, tāto maior est futura foelicitas. Audi nō me, s; Joan. i
Apocal'. Beati q̄ lauāt stolas seu vestes suas, vt prātez habeāt in lig
no vite, et per portas intrēt ciuitatez, stolas lauare ē p̄niam agere, q̄
p̄dicationis Christi fuit inuituz, in ligno vite q̄ prātez habere, Christo
q̄ est lignuz vite, in medio paradisi est frui posse. Per portas intrare
ciuitatez, est per mādatoruz obseruationez ad coeluz ire. Dixit enim
Chrius adolescēti, si vis ad vitā ingredi, serua mādata. S; qd̄ mul
tis op' est q̄n licet vno f̄bo cōcludere: res ita se habz vera et cōpendi
osa foelicitas in hac vita nulla est alia nisi mādatoruz Dei r̄ euangeli
eē legis obseruatio, nō diuitijs, nō potētia intendēduz est, Regnuz
Dei estimationez nō habz, quātuz exhibere nō potes, tāto em̄t. Nō
opus ē sanitate, nō liberis, non cliētibz, nō amicis, sed Dei gratia r̄
et virtute conāduz ē, vtrūq̄ a nrō pender arbitrio, licet em̄ sine Dei
mūere, neq; virt', neq; grā haberi possit, cū vtrūq; iteo nostrē est vol
untatis, q; Deus bonoz suoz liberalis ac magnific' dispensator tā

Libet Secundus

tum tribuit, quātuz est quisq; parat⁹ accipe, stat em̄ Chrius ad hosti
uz et pullat, ad aperiētes intrat, cū eo assidue epulat et habitat. Neq;
q; Stoici igit cū duce suo Zenone, neq; peripatetici cū duce Aristo
tele recte de foelicitate senserūt. Illi em̄ in fcture sola, isti in operatio
ne virtutis eā collocāt. Sed nos a Deo illuminati et edocti virtuti
operationiq; virtutuz sup addim⁹ grām. Hec si cōsequi potes (pos
tes at si vis) licet amicis p̄ueris, licet summa p̄maris inopia. licz cū
Job in sordib⁹ iaceas. licz insaniabili morbo tenearis, foelicitatez ta
mē habes, nō illaz quā Sardanapal⁹ vir muliere corruptioz, nō eā
quā Croesus et Attal⁹ non illaz quā Salomō habuit duz corrupte
vixit sed eā quaz Paul⁹ quā Petrus et alij habuerūt, q̄ in tētationis
bus cū Chro p̄manserūt, sed tādeq; postremo loco audi testimonium
Chri, quo nullū mai⁹ excogitari p̄t, vide vbi nam Chri iudicio p̄ntis
vitę beatitudo sit posita, Beati inq̄t eritis, cū vos oderint hoies et ex
probauerint, ac eiecerint nomē vestz tanq; malū p̄pter filius hois
gaudete et exultate, ecce em̄ merces vestra copiosa est in coelo

De Synteresi. rōne. et cōscientia ¶ Ca. viij.

DUllatio Chri de q̄ d̄z, ego sto ad hostiū et pullio nūq; inc̄mies
tū, die noctuq; p̄strepit, dom⁹ est aia, hostiū volūtas, tres q̄
b⁹ fit pullatio, st; mallei, synteresis, rō, et concia. Synteresis ē ani
mę ḡnale iudiciuz, quo q̄d agēduz fit naturaliter in ḡne cognoscit.
vt q; colēduz ē Deus, q; pater honorāduz, q; subueniēduz miseris
q; semp in cōmune bonuz aliq̄d cōferendū, q; hūana societas est ser
uāda, hęc animi fctus q; nunq; corrūpitur, ΣΗΝΤΗΡΗΤΙΣ, hoc est
cōseruatio dicitur a grecis Ratio ad singula descendens subiungit
hunc esse deum, hunc esse patrez, hunc esse miserum. Conscientia ad
opus properās, hunc igitur colēduz, hunc hono rāduz, huic subue
niēduz esse cōcludit. Discursus iste cōsiliiuz est, q̄d intellect⁹ opati
one pficitur, et ex his colligitur syllogisimus, q̄a praxi, hoc est ab opa
tione practicus dicitur. Ad primā viz nullo nobis op⁹ p̄ceptore.
Lumen est perpetuum naturali luce semper illustrē, semper clarum

¶ G iij